

Toulavá vycházka

Mohlo by se zdát že půjde o nějaké bloudění neznámým městem a někam snad dojdeme. Nic takového ale pro dnešní vycházku připraveno není. Spíše naopak. Téměř na její závěr máme totiž objednanou návštěvu významné památky, čas je tedy důležitý, abychom nevynechali nic z toho co máme na cestě z Vinohrad přes Žižkov v plánu navštívit a hlavně abychom na smlouvenou prohlídku přišli ve stanovenou dobu.

Do historie Vinohrad i Žižkova se zapsalo mnoho známých osobností nebo událostí které neuškodí si občas připomenout, navíc, čas zastavit nelze a ten přináší často změny kterých si během všedních dnů ani nevšimneme. Právě proto je tu naše vycházka.

Místo pro ranní setkání nebylo vybráno náhodně, fontána na náměstí Jiřího z Poděbrad je v těchto zimních měsících bez vody, i tak je to ale to první, co po výstupu z metra návštěvníka tohoto největšího vinohradského náměstí zaujme. Chladnou libereckou žulu zvolil akademický sochař **Jiří Šedivý** pro kašnu s fontánou, nejenom aby zaujala, ale byla i protipólem monumentálnímu chrámu slavného slovinského architekta Josifa Plečnika.

Každé náměstí někde začíná, někde končí, tady na vinohradském „Jiřáku“ je to pestrý soubor krásných činžovních domů, ty celý prostor v roce 1896 uzavřely a rázem z městského parku vzniklo toto obrovské náměstí. Dnes je mu tedy 122 let a díky citlivým opravám okolních domů je ve výborné formě.

Být na náměstí Jiřího z Poděbrad a neříci si něco k jeho chloubě, kostelu **Nejsvětějšího Srdce Páně**, by asi byla škoda. Vždyť i notoricky známé věci neškodí někdy připomenout. Josip Plečnik slovinský architekt, profesor architektury z Lublaně, vytvořil ojedinělý a praktický s ničím ve světě nesrovnatelný kostel. Inspirován biblí svatou a okolnostmi kolem potopy světa, viděl archu Noemovu jako předlohu pro svůj chrám. Tak vytvořil mimořádné dílo které se téměř ve všem vymyká běžným svatostánkům. Dokázal, že si prezident Masaryk vybral jako hradního architekta tu pravou osobnost.

Blíží se závěr měsíce ledna, počasí připomíná spíše jaro a jesličky a betlémy v pražských kostelech jsou již dávno uloženy. Na náměstí Jiřího z Poděbrad jsme však jedny ještě objevili. Je to Žižkovský Betlém, jenž unikátním způsobem připomíná povýšení Žižkova na město v roce 1881. Výtvarník Richard Pešek, spolu se studenty Střední uměleckoprůmyslové školy na Žižkově vytvořili rozsáhlý betlém na ploše několika m², jehož stavby, významná místa a postavičky jsou průřezem společnosti 20.let minulého století a všechny ať jsou fiktivní nebo reálné, mají nějakou vazbu k Žižkovu, nebo k vzpomínanému biblickému příběhu. Tak na náměstíčku před historickou žižkovskou radnicí se prochází třeba Foglarovi postavičky z Rychlých šípů, nebo Haškův Švejk s paní Müllerovou, vidíme malířku a fotografku Toyen, nebo poznáváme žižkovského Pepíka se šťabajznou a mnoho dalších postaviček.

Výřez z unikátního žižkovského betlému

Jenom o patro níž, v bývalých sklepích vinohradského činžáku, vznikla bezbarierově přístupná **Galerie Toyen**. Česko-Francouzská malířka a fotografka (vlastním jménem Marie Čermínová), i jejíž osobnost patří nerozlučně k Žižkovu kde v mládí roky žila a vydělávala si na živobytí jako dělnice v továrně na mýdlo a přitom studovala. Právě v těchto letech se přátelila s Nezvalem a Seifertem, ten je také autorem jejího pseudonymu.

Sestoupili jsme do sklepení (výťah jsme nechali zahálet) abychom se v galerii Toyen podívali na výstavu kreseb **Martina Velíška**, malíře, skláře, sochaře, ilustrátora, fotografa i herce. A opět podobně jako o patro výš u žižkovského betlému, Velíšek lehkým a originálním způsobem ve svých kresbách vyhledává vše co je žižkovské, od osobností po historické události. Tak zde nacházíme třeba Jaroslava Seiferta, Jaroslava Foglara, Gustava Mahlera, Olgu Havlovou, nebo třeba Jana Žižku.

Všechny vystavené kresby jsou součástí kalendáře 2018, kterým pětapadesátiletý umělec po svém způsobu vyjádřil „Genius loci“ Žižkova pro 3. Městskou část.

Do třetice je v tomto rohovém činžáku ještě **Plečnickův salonek**, pocta geniálnímu architektovi. Třeba v loňském roce zde přivítali zastupitelé třetí městské části vládní delegaci z Plečnickova rodného Slovinska.

Žižkovský betlém, výstava Martina Velíška v galerii Toyen i Plečnickův salonek, vše je součástí „íčka“ třetího pražského obvodu.

K opuštění Vinohrad stačí přejít jednu jedinou ulici a jsme na Žižkově a rovnou v Mahlerových sadech pod žižkovskou televizní věží. Ta zde se svými 216 metry výšky straší již dlouho a je úplně jedno jestli je hodnocena jako nejošklivější televizní věž na světě, nebo až třetí nejošklivější, vyjde to na stejno. Navíc jediné co ji trochu polidšťovalo, šplhající miminka **Davida Černého** jsou z věže pryč. Jedno z nich se prý dokonce někde potuluje po Žižkově. Tak kdo jej objeví jako první?

Od televizní věže do Čajkovského ulice je to kousek, zatoulané miminko jsme tady sice neobjevili, zato odsvěcený barokní kostel **Svatého Kříže** se přehlédnout nedal. Jeden z velmi starých pražských kostelů z roku 1719, součást Olšanského morového hřbitova, po náročných opravách, slouží jako výstavní a koncertní síň pod názvem **Atrium**. V pěkně upraveném okolí si asi málokdo vzpomene na sedm tisíc Francouzských vojáků ležících v hlubokých šachtových hrobech. Francouzi tehdy okupovali Prahu, přišli vítězit a takhle dopadli.

Na Žižkově není třeba chodit daleko, někdy stačí zajít za roh, a objevit něco zajímavého. Dům ve kterém se uchovávala filmová historie a nejen naše. **Čvančara film**, dnes téměř zapomenutá firma. Otec a potom synové, bratři Čvančarové filmoví nadšenci, uchovávali ty nejvzácnější kopie ještě z dob němému filmu. O jak vzácný materiál se jednalo svědčí fakt že po obsazení Československa německou armádou, již v prvním týdnu gestapo z jejich studia odvezlo do berlínského filmového archivu vše necennější. Moc si nepomohli, nakonec většina cenného materiálu skončila po dobytí Berlína v SSSR.

Znovu za roh – dnes nic mimořádného, vždyť je ta vycházka toulavá a opět něco z úplně jiného soudku. **Kočíčí kavárna**, jedna ze tří pražských kočíčích kaváren. Sedm koček a kocourků (převzatých z útulku) prý téměř stále ochotných k mazlení s hosty kavárny. Přicházejí sem jednotlivci i celé rodiny s dětmi, o kočky je velký zájem a má to prý i zdravotní efekt. Říká se tomu **felinoterapie**.

Od kočíčí kavárny se Jarmile podařil opravdu povedený snímek. Toho by se asi Žižka nenadál že se bude z Vítkova stěhovat na střechu jednoho z žižkovských činžáků.

Naše cesta Žižkovem se začíná měnit, ulice se zužují, sklon se zvětšuje, přibývá hospod a hospůdek, není divu, blížíme se k tomu pravému, starému Žižkovu, ještě alespoň trochu, trošičku podobnému dobám Rakouska-Uherska a první republiky. S těmi hospodami to ale již není to co to bývalo. Česká hospoda to býval kulturní fenomén, pivo a hospodu z českých dějin prostě nelze škrtnout. **Bohumil Hrabal a Jaroslav Hašek** jsou toho důkazem. Hašek dokonce spoustu povídek napsal při jízdách po hospůdkách pražských i venkovských. Ještě štěstí že pohroma na malé hospůdky přišla až v našich časech.

A nejen hospody i ta ulice je trochu jiná, žulové kostičky chodníků a kočíčí hlavy uličního dláždění z minulých let, nahradil všudypřítomný černý asfalt. Ledacos se ale daří napravit a právě takovou uličkou jsme sešli k zajímavému památníčku.

Před námi je plastika k příležitosti **115. výročí narození Jaroslava Seiferta**, čestného občana třetí městské části. Kdyby nebyly žižkovské uličky tak klikaté, byla by vidět škola do níž Seifert před lety chodil. (je na ní jeho busta). A co vlastně představuje ten záhadný tvar plastiky s nápisem?

Plastika má působit dojmem záložky v otevřené knize s rotující bronzovou stuhou ve tvaru seifertovského S, s citátem z mistrový básně :

*„To slovo letělo jako pták
do sítě hvězd.... „*

Cesta z kopce ubíhá Žižkovem pěkně rychle a my se blížíme k radnici. Z kopce to šlo ale pěkně rychle i s celým starým Žižkovem. Po letech již nevím která hlava na politbyru tehdy rozhodla, že pod Vítkovem bude mnohem hezčí panelové sídliště než pracně opravovat původní zástavbu. A tak vyjely buldozery a pěkně rychle. Panelové běsnění ukončil až rok 1989.

Zastavilo se to kousek od radnice. Tu žižkovští radní, prozatímně zasedající všude možné, po desetileté přípravě slavnostně otevřeli v roce 1891, na Havlíčkově náměstí. Historickou budovu v novobarokním slohu navrhl architekt Jan Šimáček. Měla navždy připomínat **povýšení Žižkova na město**. Po předchozí dohodě s asistentkou paní starostky jsme měli možnost se po budově trochu rozhlédnout a podívat se do hlavního historického sálu této reprezentativní budovy.

Tomu dominuje vzácný, rozměrný obraz A. Liebschera z roku 1907 Bitva na hoře Vítkově. Krásný kazetový strop se třemi lustry z pravého Českého křišťálu, atmosféra doby před více než sto lety, vysvětlují zájem, proč právě zde vstoupit do svazku manželského. Ženil se zde Jaroslav Seifert, Vlasta Burian, Václav Havel a mnozí další. Václav Havel dokonce 2x ale jak jsme se dozvěděli od paní asistentky po druhé v přízemní zatemněné místnosti pouze se svědky, v utajení před dotěrnými novináři. Není také bez zajímavosti že právě z této radnice bylo během shromáždění lidu v říjnu 1918 neoficiálně vyhlášeno Československo.

Pod krásným kazetovým stropem pravý Český křišťál

Žižkovští nezapomínají na své bývalé starosty

Rozloučili jsme se s paní asistentkou v modernizovaném sále kde zasedá zastupitelstvo a po sloupovém schodišti jsme sešli o tři patra níž, do rekonstruovaného sklepení, kde vznikla výstavní síň.

Ta dnes hostí tématickou výstavu fotografií a dokumentů „**Místa utrpení, smrti a hrdinství**“. Vězni z českých zemí v nacistických koncentračních táborech.

Téma dvakrát aktuální, vždyť zítra je Mezinárodní den obětí holocaustu a v dnešním světě na mnoha místech bují podobná nenávist. Proto je dobré nezapomínat !

Žižkovská radnice ve dvorním traktu a atriu patří současnému umění

Olbram Zoubek – Strážce
David Černý – Miminko

Profesor Nepraš – Růžový patník
zvaný Husita

Keramička Šárka Radová
akt muže

Naše další zastavení je **Havlíčkovo náměstí**, vlastně úplně nově vyšperkovaný růžový park s bronzovým pomníkem Karla Havlíčka Borovského. Tři metry vysoký pomník je dílem sochaře J.Stachovského z roku 1911.

Co zde upoutá nejvíc? Jednoznačně spousta skvělých aforismů na měděných deskách, zabudovaných do dlažby v okolí pomníku. Bylo by to moc pěkné místo k odpočinku, nebýt hlučné okolní dopravy.

Žižkovské ulice a vnitrobloky skrývají mnohá překvapení. Jen pár desítek metrů od Prokopova náměstí se v takovém vnitrobloku ukrývá Betlémská kaple. Postavila ji na konci 19. století pro evangelickou církev vyhlášená firma Matěje Blechy. Vznikla tehdy unikátní modlitebna s kubistickými prvky architekta Emila Králíčka. Během asanace Žižkova měla být i tato kaple zbourána a nahrazena paneláky. Tehdejšímu panu faráři se podařilo přesvědčit úřady aby byla prohlášena kulturní památkou.

Poslední naše zastavení, **Prokopovo náměstí**, starý Žižkov. Vrch Vítkov nad ním se samotným Janem Žižkou na koni. Vzhlíží na Prahu, ale tu svoji pražskou čtvrť má u nohou. Vždyť na přelomu 19. a 20. století byly „husitskými“ názvy pojmenovány nejen ulice ale hlavně zdejší hospody. A když jsme u hospod, jsme opět U Jaroslava Haška. Je to jen pár dnů, kdy uplynulo od jeho smrti 95 let. Hašek bydlel od roku 1920 jenom několik desítek metrů odsud v Jeronýmově ulici a byl častým návštěvníkem hospod a vytrvalým konzumentem piva. V té době vznikla první část Osudů dobrého vojáka Švejka.

Společnost Přátel Jaroslava Haška dlouho usilovala o zřízení Haškova pomníku. K jeho odhalení došlo tady na Prokopově náměstí až v roce 2005. Bronzová socha muže na koni je vlastně takovou srovnávací recesí s nedalekým majestátem Jana Žižky na Vítkově. Hašek byl vtipný člověk s výstředními nápady, tomu odpovídá i tato originální jezdecká socha sochaře a grafika Karla Nepraše. Ten sice během práce na soše zemřel, dokončila ji však jeho dcera.

Původní návrh obsahoval i funkční pivní pípu, přímo na pomníku

Tak jsme prošli část Vinohrad i novější a starý Žižkov. Snad naše vycházka ukázala že špatná pověst hustě obydleného starého Žižkova již dávno vzala za své a že již neplatí slogan oblíbený v lepších čtvrtích „**Žižkovu a Libni raději se vyhni !**“, i když, stále je co vylepšovat.

Závěrem dnešní vycházky nás již nečeká nic jiného než se trochu projít před čtvrtěčným obědem. Využijeme k tomu takzvanou jednokolejnou Vítkovskou železniční trať vedoucí po jižním úpatí Vítkova. Cestující tak mohli pohlížet z oken vlaku do „břicha“ žižkovských činžáků a dílniček, vlastně do jejich zadních traktů. Stejnou možnost máme i my během naší procházky, ale nečekejte že jsme skákali přes železniční pražce. Železnice je dávno zrušena a přeměněna na moderní cyklostezku.

Vinohrady, Žižkov 25. ledna 2018.

Kronika Mirek

Fotky Jarmila Kočová